

به نام خدا

اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی اصفهان

بررسی موانع و مشکلات بخش کشاورزی استان اصفهان

و

ارایه راهکارهای کاربردی آن

تهییه کنندگان: دکتر جمشید تقسیمی
مهندس نادره راست قلم

خرداد ۱۳۹۱

بررسی مشکلات کشاورزی

کشاورزی یکی از کلیدی‌ترین شغل‌ها در رشد و توسعه جوامع بشری بودند و به رغم تأثیرگذاری در این شغل در اقتصاد جامعه و پویایی این بخش در کشورمان، با مشکلات متفاوتی روبروست. استان اصفهان به عنوان یکی از قطب‌های کشاورزی کشور نقش مهمی در پویایی این حوزه دارد تا جایی که امروز علاوه بر رفع نیاز کشور، در حوزه صادرات هم گام‌های بلندی برداشته است اما قصه خسکسالی در استان اصفهان در چند سال گذشته و خشکی زاینده‌رود برای کشاورزان استان بویژه شرق اصفهان مشکلات زیادی به بار آورده است. کشاورزان استان در کنار این مشکل، رنج‌ها و ناملایماتی را در حوزه‌های دیگر فعالیتشان می‌بینند.

به طور کلی شرایط آب و خاک در استان اصفهان، چندان مساعد برای کشاورزی نبوده، تنها تراکم جمعیت و تلاش کشاورزان تا اندازه‌ای جبران این نارسایی را می‌نماید. افزون بر گندم، که در همه شهرستان‌های استان کشت می‌شود، گوناگونی آب و هوای اندازه آب‌های روی زمین و زیر زمین، بازار مصرف و دانش کشاورزی سبب شده، که کشتی بر کشت دیگر چیره باشد. در استان اصفهان کشت برنج تنها در ناحیه لنجان به واسطه آب زیاد، و کشت سبب زمینی در فریدن به سبب خاک مساعد و کشت پنبه در کاشان و بخشی از شهرستان اصفهان انجام می‌شود. کشت دیم استان ویژه گندم، جو، نخود، عدس و اسپرس است. نواحی دیم کاری نیز محدود به بخشی از جنوب و شمال باختری استان است. مهم ترین فرآورده‌های سالانه و دائمی استان اصفهان، عبارتند از: گندم، جو، برنج (شلتوك)، ارزن، لوبیا، نخود، عدس، ماش، سبب زمینی، پیاز، گوجه فرنگی، برگی، غده‌ای، خربزه، هندوانه، گرمک، چغندر قند، پنبه (وش)، توتون و تنباقو، کنجد و فرآورده‌های علوفه‌ای چون: اسپرس، یونجه، شبدر، ذرت علوفه‌ای، خوش‌ای، دانه‌ای، شلغم، چغندر، ماشک،.....

استان اصفهان از دیر باز به داشتن میوه مرغوب سرشناس بوده است. تمامی میوه‌ها - جز مرکبات که به دلیل نامساعد بودن شرایط آب و هوایی به عمل نمی‌آید - در باغ‌های پیرامون شهرها و روستاهای به عمل می‌آید. پراکندگی زمین‌های زیر کشت درختان میوه بیشتر در نواحی جنوب، مرکز و باختر استان است. نواحی خاور و شمال استان به واسطه شرایط اقلیمی و گونه خاک و اندازه آب موجود، کمتر از دیگر نواحی به کشت درختان اختصاص داده شده است. درختان این نواحی بیشتر از گونه انار و انگور است. در صورتی که در مرکز استان بیشتر درختان میوه، هسته دار و دانه دار، و در ناحیه سمیرم درختان سبب کاشته می‌شود. در ناحیه خاور استان، در خور ویابانک به دلیل شرایط آب و هوایی، نخلستان‌های زیادی وجود دارد.

استان اصفهان یکی از صادر کننده گان میوه‌های درختی است. گلابی، به، گیلاس، زرد آلو، و انگور از مهم ترین میوه‌های این استان است. از جمله میوه‌هایی که در این منطقه با مرغوبیتی کم نظیر به دست می‌آید، گونه ای زرد آلو است، که در محل آن را «شکر پاره» می‌نامند و گلابی که گونه مرغوب آن را شاه میوه می‌گویند. علاوه بر آن، در «سده» یا «خمینی شهر» گونه ای میوه به نام «سبزی» به دست می‌آید که از گلابی کوچک‌تر، ولی از لحاظ لطافت و پرآبی، برتر است.

درختان دیگر در کناره رودها، به ویژه رودخانه زاینده رود و در نواحی چشمه سارها کاشته شده است. گذشته از آن، در بیشتر روستاهای استان اصفهان، این گونه درختان را به عنوان حریم ملکی کشت نموده و در هنگام نیاز، از

چوب آن ها در صنعت و سوخت بهره می برند. بیش تر این درختان از گونه های تبریز، چنار، بید و نارون است . گوناگونی آب و هوا در استان اصفهان سبب به وجود آمدن روش های گوناگون دام داری شده است و همین گوناگونی آب و هوا و کمبود علوفه، سبب شده که دام داری در این منطقه چندان پیشرفته نداشته باشد. با توجه به آگاهی های موجود و با وجود گوناگونی هایی که از نظر استعداد های کشاورزی وجود دارد، به پرورش دام می پردازند.

پرورش گاو به روش های صنعتی، نیمه صنعتی، خرد پا و روستایی صورت می گیرد. گاوداری صنعتی به طور کلی به شکل ماشینی و مکانیزه و بیش تر به گونه مجتمع های شیر و گوشت فعالیت دارند، که در پیرامون شهرستان اصفهان و تا فاصله ۱۰۰ کیلومتری آن، مستقر هستند.

پرورش گوسفند در استان اصفهان با توجه به مراتع، به روش ثابت و متحرک انجام می شود. نزدیک به ۳ میلیون رأس گوسفند با پرورش ثابت نگاه داری می شود و برای کمبود علوفه آن ها، از پس مانده های زراعی استفاده می شود. در اصفهان هم چنین واحد های صنعتی متعددی برای پرورش طیور و تولید گوشت سفید، وجود دارد. استان اصفهان با داشتن نواحی مستعد پرورش زنبور عسل، یکی از مهم ترین استان ها در زمینه تولید عسل است. مهم ترین نواحی در این زمینه، عبارتند از: نجف آباد، خوانسار، گلپایگان و فریدون شهر.

پرورش ماهی نیز در مسیر کanal های آب رسانی زاینده رود صورت می گیرد و سازمان کشاورزی استان اصفهان با اجرای طرح های پرورش ماهی کپور در لنجانات و کرانه های زاینده رود تولید مواد پروتئینی را گسترش می دهد . تولیدات بخش کشاورزی در استان بیش از ۶ میلیون تن می باشد که می بایست تا پایان برنامه پنجم توسعه به ۸ میلیون تن برسد.

از ابتدای انقلاب تاکنون بیش از ۱۸۰ هزار هکتار عملیات زیربنایی آب و خاک صورت گرفته است که قریب به ۵۰ درصد از آن مربوط به ۲.۵ سال گذشته می باشد.

با عملیات زیر بنایی آب و خاک در ۲.۵ سال گذشته ، ۲۸۹ میلیون متر مکعب صرفه جویی در بخش آب کشاورزی داشته ایم که امیدواریم تا پایان برنامه پنجم توسعه عملیات زیر بنایی آب و خاک در استان به صورت کامل انجام گیرد.

خشکسالی را در چند سال گذشته تبدیل به فرصت نموده ایم تا در عملیات زیر بنایی آب و خاک پیشرفت خوبی داشته باشیم و در کشور استانی را نداریم که ۴۵ درصد از اراضی آن عملیات آب و خاک بر روی آن انجام شده باشد.

در آینده باید با کاشت محصولات زراعی همچون برنج خدا حافظی کنیم و توجه خود را به سوی کاشت محصولات باگی که صرفه اقتصادی بیشتری دارند معطوف نماییم.

تولید محصولات کشاورزی از جمله گندم و برنج در استان با توجه به منابع اندک آبی توجیه اقتصادی برای کشاورزان ندارد. تولید محصولات کشاورزی با مصرف آب کمتر از جمله گیاهان دارویی می تواند ارزآوری مناسبی برای کشور داشته باشد و گندم و برنج را از کشورهای دارای منابع غنی آب تامین کرد. با انتقاد از برهم خوردن مدیریت یکپارچه منابع آب کشور و تقسیم آن بین استان ها می توان گفت: تقسیم منابع آب به صورت استانی باعث شده که هر استان برای خود تصمیم بگیرد و استان های همسایه که دارای ظرفیت کشاورزی با ارزش افزوده بیشتری هستند از منابع آب محروم شوند.

کشورهای توسعه یافته بین ۳۰ تا ۳۵ درصد محصولات کشاورزی را به صورت ارگانیک تولید می کنند در حالی که این رقم ایران تنها یک درصد است. تولید سبزیجات و صیفی جات از فاضلاب تهدیدی برای سلامت جامعه می باشد کشاورزان و دستگاههای نظارت باید جلوی تولید این قبیل محصولات را بگیرند زیرا سلامت جامعه به شدت از سوی این قبیل محصولات تهدید می شود.

روزگاری برای مهار آب های جاری کشور سدهای متعدد بدون مطالعه دقیق احداث شد و امروز پشت سدهای موجود آبی وجود ندارد. بر اساس منابع موجود آب باقیستی کشاورزی را توسعه داد.

با توجه به منابع اندک آبی استان ، توسعه تولید محصولات کشاورزی گلخانه ای می تواند در دستور کار کشاورزان قرار گیرد. استان اصفهان با دara بودن ۷۰۰ هکتار فضای گلخانه ای جهت تولید محصولات کشاورزی دارای رتبه نخست در کشور می باشد . به دلیل تغییر اقلیم آب و هوایی استان اصفهان، باقیستی تولید محصولات کشاورزی بر اساس اقلیم تغییر کند که از جمله تولید گیاهان دارویی و گل می تواند پیشنهاد شود.

می توان ریزگردهای موجود در آب و هوا را ناشی از پدیده خشکسالی در ایران و کشورهای همسایه دانست برای مقابله با خشکسالی باید برنامه ریزی مشخصی برای منابع آب انجام داد و نیاز است مسؤولین نسبت به بحران کم آبی توجه کنند و مدیریت منطقی در این بخش حاکم شود. ایجاد روابط صحیح بین بخش دولتی و بخش خصوصی با هدف افزایش بهره وری در مصرف آب ، بی توجهی به تامین منابع آبی و مصرف بهینه می تواند نتایج هولناکی در بخش های مختلف در پی داشته باشد.

با پیگیری های صورت گرفته برای بررسی مسایل، مشکلات و راهکارهای برونو رفت از معضل خشکسالی منطقه شرق اصفهان می توان این مباحثت را به سه دسته اساسی تقسیم بندی کرد.

اولین محور ادامه، اتمام و تکمیل پروژه های تامین منابع آب شهرستان اصفهان و استان می باشد محور دوم اصلاح الگوهای آبیاری و کشت، همچنین بهینه سازی مصرف آب در حوزه های شرب، صنعتی و کشاورزی است. سومین محور اساسی حل مشکلات پیش آمده دفاع از حقوق اساسی حق آبه داران و کشاورزان همچنین و جلوگیری از برداشت بی رویه در بالادست رودخانه است و جلوگیری از تغییر خط مرزی و اصلاح موضوع تفکیک مدیریت آب استان ها که باید با جدیت پیگیری شود.

اصلاح الگوی کشت اهمیت زیادی دارد ولی صنعت نیز باید به سوی مصرف بهینه آب حرکت کند، آب را باز چرخانی کرده و پساب های صنعتی را به نحوی که قابلیت استفاده دوباره برای کشاورزی داشته باشند، تصفیه کند.

شبکه های فاضلاب شهری و شبکه های آبیاری کشاورزی نیز باید نقاط فرسوده را ترمیم کنند تا پرت آب شبکه ها کاهش یابد که ترمیم، تکمیل و احداث شبکه های ۱ و ۲ و کanal های ۳ و ۴ از جمله این موارد است.

خوبیخانه صنعت کشاورزی استان با وجود مشکلات سالهای گذشته و به خصوص خشکسالیهای پی در پی توانست موقعیت بحرانی خود را مدیریت و جایگاه کشاورزی خود را حفظ کنداستان اصفهان از جایگاه مناسبی در صنعت کشاورزی برخوردار بوده و با وجود شرایط نامناسب سالهای گذشته هنوز هم رتبه اول تا پنجم تولید بسیاری از محصولات کشور متعلق به این استان است...

با وجود شرایط اقلیمی نامساعد این استان کماکان رتبه اول تا پنجم تولید بسیاری از محصولات کشور را دارا است.

در ۱۰ سال گذشته خشکسالی خسارت زیادی به کشاورزان این استان وارد کرده است، این شرایط در دو سال گذشته حادتر شد اما مودم و بويژه کشاورزان که دغدغه فراوانی برای حفظ این صنعت داشتند، منابع محدود را بخوبی مدیریت و از شرایط موجود بیشترین استفاده را کردند.

در بخش آب و آبیاری از همین میزان آب کمی که از پشت سد روانه زاینده رود می شد، بهره وری مناسبی صورت گرفت.

در طول این مدت سعی بر این بوده است که این قشر به شکل های مختلف مورد حمایت قرار گیرند که این هدف از طریق جبران خسارات، خرید بذر گندم، سموم و نهاده ها و پرداخت وام میسر شد.

در پیوند این موضوع امسال ۱۲۶ میلیارد تومان اعتبار به استان اصفهان تعلق گرفت، در طول دو سال گذشته بیشترین میزان استفاده از شیوه های نوین آبیاری در استان صورت گرفته و این میزان بیش از ۱۰ برابر کل مدتی است که استفاده از این شیوه مرسوم شده است.

با استفاده از تکنولوژی جدید و مدیریت بهینه می توان بیشترین استفاده را از ظرفیت های استان داشت و این امر نیازمند آن است که بخش های مختلف کشاورزی اعم از کشاورزان، دانشگاهیان، سازندگان دستگاه ها و یا تولیدکنندگان محصولات خود را به تکنولوژی های روز و روش های جدید مجهز کنند.

نمایشگاه های کشاورزی می تواند مدیریت بهره وری و روش استفاده از فناوریها را به دست اندرکاران این صنعت بیاموزد.

بیشترین مشکل کشاورزان کمبود نقدینگی و اعتبارات است البته تنگناهای اعتباری تنها مربوط به حوزه کشاورزی نیست و مشکل کلی بخش بانکی است.

در سال جاری ۳۰۰ میلیارد تومان خسارت به کشاورزان استان و شرق اصفهان وارد شده است. امسال به دلیل تحويل داده نشدن آب به کشاورزان ۲۵ هزار هکتار از اراضی کشاورزی استان زیر کشت نرفته است، در همین راستا جهاد کشاورزی شهرستان اصفهان آمار ۵۸ هزار هکتار اراضی زیر کشت نشده را در استان گزارش داده که این به واقعیت نزدیک تر و درست است زیرا امسال در روستای رودشن تنها ۲۳ هزار هکتار زمین زیر کشت نرفته است.

برآورده که جهاد کشاورزی استان اصفهان از اراضی زیر کشت نشده در سال جاری بیان کرده در حدود ۱۴۴ میلیارد تومان میزان خسارتی است که به کشاورزان استان وارد می شود اما در صورتی که با آمار ۵۸ هزار هکتار که صحت بیشتری دارد خسارت های وارد برسی شود مبلغ ۳۰۰ میلیارد تومان خسارت امسال به کشاورزان اصفهان وارد شده که در این چند سال بسابقه است.

امسال ۳۰۰ میلیارد تومان خسارت به کشاورزان اصفهانی وارد شده اما بولی که در این زمینه مسوولان استانی دادند در حدود ۱۲ میلیارد تومان بوده که این میزان به هیچ عنوان با مقدار خسارت وارد هم خوانی درستی ندارد. نحوه توزیع مبلغ ۱۲ میلیارد تومان در بین کشاورزان اصفهانی به نسبت افرادی که دچار خسارت دیده بودند مطلوب و متناسب با حوادث وارد به آنان نبوده است، مبلغ خسارت پرداختی به هر کشاورز اصفهانی با توجه به داشتن دفترچه کشاورزی بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ تومان بوده است.

مبلغ پرداختی به کشاورزان خسارت دیده اصفهان بسیار کم بوده و حتی گوشهای از حوادث واردہ به آنان را نیز جبران نمی‌کرد، در زمان پرداخت خسارت با اعلام سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان تمامی کشاورزانی که دفترچه داشتند می‌توانستند مبلغ مورد نظر را دریافت کنند اما در این میان افرادی بودند که با وجود نداشتن زمین و مخالفت نمایندگان کشاورزان به سازمان جهاد هزینه‌ها را دریافت می‌کردند و این مساله از نظر قانونی درست نبود.

اگر بابت خسارت هزینه‌های به کشاورزان پرداخت می‌شود باید به نسبت حوادث واردہ به آنها باشد نه این که هر فردی که دفترچه دارد، از این مزايا بهره‌مند بشود و باید با توجه به هكتار اراضی به کشاورزان خسارت داده شود زیرا ممکن است کشاورزی نیم هكتار زمین زیر کشت داشته باشد و کشاورز دیگر ۳۰۰ هكتار که عدالت در تمام صورت باید انجام گیرد.

مدیریت آب برای مقابله با خشکسالی در اصفهان

با افزایش راندمان و بهره وری می‌توان مشکل آب استان اصفهان را حل کرد. امروز بسیاری از کشورهای جهان برای مقابله با این مسئله برنامه ریزی های خوبی انجام داده اند که ما هم باید تدابیر جدی در این زمینه داشته باشیم.

با توجه به اینکه امسال را به عنوان سال تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی نامگذاری کرده اند شرایط کنونی برای ما شرایطی همانند جنگ اقتصادی را فراهم کرده و نامگذاری این سال توسط مقام معظم رهبری نوعی هدایت برای تبدیل تهدیدها به فرصت است. منظور از توسعه کشاورزی صرفاً واگذاری زمین و ارائه تسهیلات نیست بلکه منظور استفاده از ظرفیت های موجود برای تولید بیشتر محصولات و ایجاد اشتغال است که به خاطر وجود تهدیدها و تحریم ها برای ما از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

مدیریت مشکل آب با افزایش راندمان و بهره وری

در این استان اکثر شهرستان ها تنها به آب های زیر سطحی دسترسی دارند. در ۱۲ سال گذشته به غیر از دو سال شاهد کاهش آب های زیر سطحی بودیم، از این رو باید در این زمینه برنامه ریزی کافی داشته باشیم. بهره برداری از آب های زائد از طریق ایجاد سد، بهره گیری از سدهای در حال ساخت، بهره گیری از پساب و تعادل بخشی و کنترل نسبت به استفاده از آب های زیرزمینی از مهمترین پیشنهادها در این زمینه است. استفاده از پساب در چارچوب استانداردهای محیط زیست و وزارت نیرو می‌تواند گامی موثر در تامین آب باشد، در زمان حاضر سالانه ۱۶۰ میلیون مترمکعب پساب در استان وجود دارد که با تکمیل و ساخت تصفیه خانه های در حال ساخت این مقدار به ۳۰۰ میلیون مترمکعب در سال خواهد رسید، باید با کنترل و ساماندهی چاه ها و همچنین جلوگیری از برداشت های غیرمجاز، تعادل بخشی در این زمینه را دنبال کرد.

با وجودی که جمعیت کشور دو برابر شده ولی تولیدات بخش کشاورزی از ۱۵ میلیون تن در سال ۵۷ به ۱۰۷ میلیون تن در سال ۹۰ رسیده است. امسال از مجموع شش هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان برای توسعه بخش

کشاورزی ۳۲۷ میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان آن به اصفهان اختصاص داده شده است. این رقم معادل پنج درصد بودجه توسعه این بخش است و اصفهان پس از خوزستان، فارس و خراسان رضوی چهارمین استان به لحاظ برخورداری از این بودجه است.

نصف چاههای حفر شده در حریم رودخانه زاینده‌رود غیرمجاز است

بر اساس آمار شرکت آب منطقه‌ای اصفهان، ۶۲۰ هزار و ۷ حلقه چاه با صدور پروانه توسط این شرکت در کنار رودخانه زاینده‌رود حفر شده که نیمی از آنها غیرقانونی و بدون اخذ مجوز است.

مطابق ماده ۲، ۳ و ۴۵ از قانون توزیع عادلانه آب، صدور حفر چاه بر عهده شرکت آب منطقه‌ای است، طبق این مواد هر فردی که بخواهد چاهی حفر کند باید از شرکت آب منطقه‌ای مجوز بگیرد اما شرکت زمانی می‌تواند مجوز صادر کند که محل حفر چاه‌ها در حریم رودخانه، قنوات و چشمه‌سارها نباشد.

حفر نیمی از چاههای غیرمجاز و دیگر چاه‌ها در حریم رودخانه زاینده‌رود به طور غیرمستقیم آب بیشتری از رودخانه را جذب می‌کند به طوری که اکنون کشاورزان پایین دستی و شرق اصفهان برای امراض معاش و زندگی روزمره خود با مشکلات و دغدغه‌های زیادی روبرو هستند.

در ماده ۳ قانون توزیع آب آیین‌نامه اجرایی همین ماده به طور کامل توضیح داده که شرایط صدور پروانه برای حفر چاه نباید در حریم هیچ‌گونه منبع آبی دیگری بنا شود و طبق قانون ممنوع است اما اکنون نیمی از چاههای حریم زاینده‌رود غیرمجاز حفر شده است.

یکی از اعتراضات کشاورزان نصب پمپاژهای غیرمجاز و برداشت مستقیم آب از رودخانه زاینده‌رود می‌باشد: بر اساس ماده ۳ و ۴ از مصوبه ۴۳۲۲ مصوب هیئت دولت، نصب هرگونه تلمبه و ایجاد نهر جدید بر روی رودخانه در بالا دست ممنوع است اما اکنون این کار غیرمجاز توسط پمپاژهای بسیار قوی در روی رودخانه زاینده‌رود انجام می‌شود.

وی با بیان این که اکنون طبق آمار ۱۵۰ میلیون مترمکعب آب توسط چهارمحال و بختیاری از رودخانه زاینده‌رود برداشت می‌شود و یا به آنها اختصاص داده شده است، افزود: متاسفانه در حال حاضر به دلیل نصب پمپاژهای غیرمجاز بر روی رودخانه کنترلی بر برداشت آب صورت نمی‌گیرد.

هنوز لوله‌ای ۶۰ میلیون مترمکعب آب به یزد فروخته می‌شود.

طی ۱۲ و ۱۳ سال گذشته پیگیری‌ها و مکاتبات برای توزیع عادلانه آب بین کشاورزان اصفهان به تمام مسوولان و دستگاههای استانی و کشوری مربوطه آغاز شده، اما تاکنون نتایج مطلوبی به دست نیامده است.

حق آبه مردم مالکیت مردمی است و قابل فروش نبوده، حفر چاه‌ها برای برداشت آب غیرمستقیم و نصب پمپاژ جهت جذب مستقیم آب رودخانه، ایجاد بند و مانع در بستر رودخانه به صورت غیرمجاز از جمله اعتراضات کشاورزان است.

هر رودخانه‌ای بواسیه آب و رسیدن صحیح به پایین دست رودخانه باید سطحی هموار و گودی داشته باشد اما اکنون با صاف کردن بستر زاینده‌رود به منظور زیباسازی مسیر رفت آب برای کشاورزان پایین دست با مشکلات بسیاری روبرو است.

طبق ماده ۴۴ در صورتی که به دلیل سدسازی، کanal کشی، اجرای پروژه‌های وزارت نیرو، خشکی رودخانه، قنات، چاه و چشمی متعلق به حق‌آبهدار خشک شود و در این راستا هرگونه خسارتی به حق‌آبهدار برسد باید خسارت این افراد پرداخت شود، اما تاکنون هیچ‌گونه اقدامی برای این مسائل و حمایت از کشاورزان صورت نگرفته است.

بخش کشاورزی به عنوان بخش پایه و استراتژیک اقتصاد، تامین کننده غذا و مواد اولیه برای سایر بخش‌ها است. در صورت فعالیت مفید این بخش است که زمینه فعالیت و پیشرفت سایر بخش‌ها تهیه شده و کشور به سوی توسعه سوق می‌یابد.

آنچه مهم است این است که توسعه و رونق صنایع با یک ابزار میسر نمی‌شود بخصوص بخش کشاورزی که به دلیل بهره‌وری پایین و داشتن ریسک‌های خارج از کنترل همواره به چندین ابزار حمایتی در کنار اعطای تسهیلات ارزان قیمت احتیاج دارد.

بخش کشاورزی استان اصفهان، بلکه کشاورزی کل کشور مشکلات فراوانی دارد، که بعضی از این مشکلات بین استانها مشترک و برخی از آنها به استان خاصی مربوط می‌شود. بطور مثال خشکسالی که عمده ترین مشکل در استان ما است بیشترین خسارت را به کشاورزان وارد کرده است و مسئولان استان اصفهان باید توجه لازم را در خصوص رسیدگی به وضعیت زاینده‌رود داشته باشند در غیر این صورت به زودی شاهد روستاهای خالی از سکنه و بدون مناطق سر سبز کشاورزی خواهیم بود و شهر اصفهان هم وضعیت بهتری نخواهد داشت، و کشاورزان هم باید به فکر کار و درآمد دیگری برای خود باشند. این وضعیتی است که برای چندین شهرستان استان اصفهان حادث شده است و با وجود اینکه بیشتر کشاورزان، حقابه دار و سهم آبی داران زاینده‌رود هستند حق آنها توسط آب منطقه‌ای و وزارت نیرو به بخش‌های دیگر فروخته شده و صاحبان حق و کسانی که از دوران اردشیر بابکان که حدود ۲۰۰۰ سال پیش تا حال این حق برایشان ایجاد است بی آب مانده و زندگیشان در حال ورشکستگی و نابودی است.

با وجود اینکه سهم بخش کشاورزی در اقتصاد ملی و امنیت غذایی کشور بالاست اما فقط ۵ درصد از کل سرمایه گذاری‌های کشور به این بخش اختصاص پیدا کرده است، یکی دیگر از مشکلات در بخش کشاورزی پایین بودن سطح تکنولوژی در این بخش است، فناوری‌های نوین کمتر در بخش کشاورزی مورد استفاده قرار گرفته و همین باعث شده که در زمینه بهره‌وری عوامل تولید از منابع موجود در کشور به خوبی استفاده نشود به عنوان مثال در مورد مکانیزاسیون، ایران هم از نظر ضریب مکانیزاسیون و هم از نظر درجه مکانیزاسیون در سطح بالایی قرار ندارد، از نظر آبیاری‌های نوین سطح کمی از اراضی تحت پوشش قرار دارد، کمتر از ۵ درصد بخش کشاورزی با سامانه‌های نوین آبیاری، آبیاری می‌شود و مابقی به صورت سنتی است در نتیجه بهره‌وری آب در این بخش پایین است. از آنجائیکه با افزایش درآمد کشاورزان ضمن بهبود سطح زندگی، میل و رغبت این قشر زحمت کش به تداوم کار در این عرصه افزایش می‌یابد ولی با توجه به عدم ساماندهی مناسب در عرصه بازاریابی و فروش

محصولات کشاورزی، کمترین سود حاصل از تولیدات این بخش عاید تولید کننده میگردد و این موضوع تمایل سرمایه گذاران به فعالیت در این بخش را کمتر نگ ساخته است.

بیمه محصولات کشاورزی در ایران بیشتر آماریست و سعی شده تعداد محصولات زیر پوشش این صندوق را افزایش بدنهند و تابحال ۱۱۰ میلیون زیر پوشش این بیمه قرار گرفته است و از این نظر ایران در بین ۱۴۲ کشوری که خدمات بیمه کشاورزی را ارائه می دهند مقام دوم را دارد و بعد از آمریکا رتبه دوم را دارد ولی بیمه محصولات کشاورزی کشورهای دیگر کجا و بیمه محصولات ما کجا، بطور مثال برای خسارت یک هکتار گندم با گزینه معمولی با ۱۰۰ درصد خسارت، صندوق بیمه کشاورزی پولی حدود هزینه بذر آن پرداخت می کند، در صورتیکه هزینه های شخم، کود پاشی، بذر پاشی، پول بذر و کود، دیسک و مرز کشی، هزینه های کارگر و غیره فقط برای آماده شدن زمین هزینه می شود و هزینه های بعدی نیز اضافه می گردد.

صندوق بیمه محصولات کشاورزی باید تامین کننده امنیت خاطر کشاورزان باشد نه یک دغدغه خاطربرای آنها. بنابراین محصولاتی که توسط صندوق بیمه کشاورزی بیمه می شود با نبود تناسب بین میزان غرامت پرداختی با خسارت وارد آنهم با اختلاف خیلی زیاد، تأخیر در پرداخت خسارت، از جمله مشکلاتی است که پیش روی کشاورزان است. به قول معروف یک ده آباد به از صد ده ویران است. هر چند بروز این قبیل بلایا که به محصولات کشاورزان خسارت وارد می کند در کشورهای مختلف نیز رخ می دهد اما با تدبیر ویژه از جمله پرداخت خسارت واقعی از ناحیه بیمه کشاورزی مشکلات این قشر به حداقل می رسد. اما در ایران با کوچکترین بروز بلایا طبیعی همچون تگرگ، سیل و خشکسالی و سرما زدگی کشاورز دار و ندارش را به یکباره از دست می دهد. بنابر این خسارت های جبران نشده رغبت کشاورزان را برای بیمه کردن محصولات خود در سال های آینده کاهش داده و میل به تغییر کاربری در زمین های کشاورزی را در آنان افزایش می دهد و نهایتاً نتیجه آن وابستگی به اجانب و کشورهای استعمارگر است.

بهره مندی از خدمات بیمه ای یکی از حقوق اولیه و نخست کشاورزان است که چندسالی است احراق این حق در بیچ و خم اما و اگرها متوقف مانده است یا تحقق این حق به کندی پیش می رود. بسیاری از فعالان این حوزه بخشی از این مشکل را مربوط به بی توجهی به کارشناسی های تخصصی در طراحی های قوانین بیمه برای کشاورزان با استفاده از تجربیات کارشناسان این حوزه و نبود صنف یا سازمانی برای حمایت از خواستها و حقوق کشاورزان می دانند. با توجه به اینکه قانون اصناف در سال های بسیار دور تصویب و اجرایی شده است، در این قانون فقط به مشاغل صنعتی و مرکز شهری توجه شد و کشاورزان که ۲۸ درصد از کل شاخص اشتغال را به خود اختصاص داده اند در این قانون دیده نشدن و در این راستا هیچ صنف و سازمانی تشکیل نشد تا از حقوق فعالان این حوزه حمایت کند.

در صورتیکه در سال ۱۳۴۸ بیمه تامین اجتماعی برای کشاورزان در مجلس آن زمان به تصویب رسیده ولی متأسفانه هنوز بطور کامل انجام نمی شود، در صورتی که این قشر محتاج ترین قشر به این بیمه می باشند. انجمن حمایت از کشاورزان شهرستان اصفهان یکی از بند های اهداف در اساسنامه اش استقرار بیمه تامین اجتماعی کشاورزان است و برای رسیدن به این اهداف دیدار با مقام معظم رهبری، ملاقات حضوری با ریاست جمهور جناب آقای دکتر احمدی نژاد، ملاقات با مسئولین سازمان بیمه تامین اجتماعی استان اصفهان و مسئولان ذیربیط دیگر داشته ایم تا اینکه فعلاً کارگران شاغل در بخش کشاورزی شهرستان اصفهان توسعه کارفرما زیر پوشش بیمه

تامین اجتماعی با تعریفه پرداخت حق بیمه ۱۰ درصد می روند. مشکل عمدۀ این است که کارفرمایان این بخش عمدتاً خودشان در مزارعشن مشغول به کار هستند، و خود این کارفرمایان نیازمند بیمه با چنین تعریفه هستند. بنابراین کشاورزانی که اکنون حدود ۲۰ درصد صادرات غیر ۹۲ درصد نیاز غذایی کشور، حدود ۲۵ درصد اشتغال، مورد نیاز صنایع تبدیلی کشور را تامین می کند مستحق بیمه تامین اجتماعی با ۹۰ درصد مواد خام نفتی و حدود کشاورزی و رفع تعریفه پرداخت حق بیمه ۱۰ درصد می باشند، تا اینکه کشاورزان کشور بجز تولید محصولات وابستگی به اجانب دغدغه دیگری نداشته باشند.

در کشور هائی که عضو در تجارت جهانی هستند و دادن یارانه در چنین کشورهائی ممنوع است، به بخش کشاورزی خود بصورت مستقیم وغیر مستقیم بروای حمایت از کشاورزان خود و یارانه پرداخت می کنند ولی جای تعجب است در کشور ما تا اینکه اسم حذف یارانه می آید وزارت جهاد کشاورزی یارانه کودهای سیمیائی و سموم را حذف می کند. در اغلب نقاط دنیا اکثر یارانه پرداختی دولت(به عنوان نمومنه آمریکا) به بخش کشاورزی است. حال اگر بخواهیم یارانه ها را برداریم برای یکنواخت کردن قیمت ها باید در صد استفاده از ماشین آلات در مزرعه را بالا ببریم و از نیروی انسانی کمتر استفاده کنیم تا بتوانیم سود لازم را با کمترین افزایش قیمت داشته باشیم. که این کار باعث بیکاری تعدادی از افراد در حال حاضر می شود. وما باید حتما شغلی برای افراد بیکار شده در نظر بگیریم. آیا دولت توان این کار را دارد.

اگر در کنار هدفمندسازی یارانه ها تدبیر و سیاست های حمایتی برای بخش کشاورزی به مرحله ای اجرا نرسد، قطعاً آثار تورمی در بخش کشاورزی سنگین می شود و در نهایت بخش های دیگر را تحت تاثیر خود قرار می دهد. مگر آنکه همزمان و همگام با اجرای این طرح، سیاست های حمایتی به مرحله ای اجرا درآید. در غیر این صورت نتیجه عدم مدیریت صحیح بر هدفمند کردن یارانه ها ایجاد آثار تورمی جدی در بخش کشاورزی و ورشکستگی واحد های تولیدی است.

چنانچه لایحه دولت درباره هدفمند کردن یارانه ها تصویب و اجرا شود، کشاورزی در ایران نسبت به قیمت های متعارف جهانی عملاً غیر اقتصادی خواهد شد چراکه مالک هر چاه کشاورزی در حال حاضر بابت هر کیلووات ساعت ۱۵ ریال به دولت می پردازد اما در اثر اجرای لایحه پیشنهادی دولت، بابت هر کیلو وات ساعت باید ۱۰۰ تومان بپردازد. بطور مثال قض برق یک چاه معمولی که هم اکنون سالانه حدود یک میلیون تومان می شود، با حذف یارانه ها سالانه حدود ۶۰ میلیون تومان خواهد رسید که در این صورت فعالیت کشاورزی در نرخ های موجود عملاً مقرون به صرفه نخواهد بود و موج سهمگین و غیرقابل پیش بینی از تورم کشور را فرا خواهد گرفت.

اگر قیمت نهاده های کشاورزی مثل کود، برق، گازائل و ماشین آلات افزایش پیدا کند، کشاورز نیاز دارد که نقدینگی در اختیار داشته باشد که بتواند این هزینه ها را پرداخت کند و اساساً در بسیاری از سیستم ها کشاورزی کشاورزان از چنین نقدینگی برخوردار نیست. هدفمند کردن یارانه ها در بخش کشاورزی نباید با حذف یارانه توأم باشد، بلکه باید با انتقال یا جابه جایی یارانه ها متراffد شود چراکه حذف یارانه ها در بخش کشاورزی مفهومی ندارد.

باید از واردات بی حساب محصولات کشاورزی به کشور جلوگیری شود تا اینکه محصول مشابه آن در کشور از بین نرود، دولت باید برای متعادل کردن بازار و حمایت از کشاورز اقدام به خرید تضمینی محصولات کشاورزان کند و به اندازه نیاز کشور به بازار های داخلی تزریغ و مابقی آن را صادر کنند. و یا با ایجاد و راه اندازی کارخانه های تبدیلی میتواند محصولات کشاورزان را از نابود شدن و از بین رفتن نجات داد مسئولان ذیربسط باید به دنبال این

باشند که کشاورزی معیشتی به کشاورزان تبدیل شود تا اینکه کشاورزان به شغل خود ادامه دهند و به شهرها حجوم نیاورند و هاشیه نشینی را پیشه خود نکنند.

دامداران استان با مشکلات زیادی روبرو هستند همانطور که مستحضر هستید دام احتیاج به علوفه دارد و در استان اصفهان با وجود چند سال خشکسالی متواتی با کمبود علوفه روبرو هستیم، استانهای همچو ایلام و همدان مشکل روبرو هستند، واردات علوفه خشکی هم به دلیل حجم زیاد اقتصادی نیست بنابر این دامداران باید علوفه مورد نیاز دام خود را از استانهای دور دست تهیه کنند که هزینه های تولید بالا رفته و برای آنها مرقوم به صرفه نیست، ولی به امید بهتر شدن وضعیت فعلی دوام آورده و به حرفه خود ادامه داده اند.

دامداران استان اصفهان به پائین بودن قیمت شیر اعتراض دارند و اظهار نارضایتی می کنند و کارخانه های لبنا تی هم بدلیل مشکلات خود پول شیر دامداران را با تاخیر بلند مدت پرداخت می کنند. ضعف دامداران این است که نمی توانند تولید شیر خود را متوقف کنند، به همین علت مجبور به فروش شیر زیر قیمت می باشند. پائین بودن قیمت شیر، بالا بودن قیمت داروهای دامی، بالا بودن قیمت علوفه، واردات بیرونی شیر خشک و مزد بالای کارگر و هزینه های جانبی دیگر مشکلاتی است که کمر دامداران را شکسته است ولی برای گریز از این فاجعه نیازمند حمایت همه جانبی دولت می باشند.

برای حل بعضی از مشکلات این بخش باید از واردات شیرخشک بی کیفیت و تولید فراوری لبنی در بعضی از کارخانه ها با شیرخشک صنعتی برای پیشگیری از ورشکستی و نابودی صنعت دامداری جلوگیری شود در غیر این صورت باید شاهد بیکاری و انتقال دامها به کشتارگاهها بود. ادامه روند کاری و تولید یک دامدار وابسته به کارخانه هایی است که روی این محصول فرآوری انجام می دهند و کارخانه ها نیز بدون همکاری و حضور دامداران و تولید کنندگان توانایی ادامه فعالیت خود را نخواهند داشت و هر دو باید در کنار یکدیگر و نه در مقابل یکدیگر قرار گیرند.

مشکل بعدی اغلب کشاورزان بدھی به بانکها می باشد که در سومین سفر استانی ریاست جمهور به استان اصفهان ، قرار بر این شد که پرداخت اقساط و املاک بخش کشاورزی امehal گردد که در ظاهر اقدام شده است ولی بانک ها می گویند به ما ابلاغ نشده است، که هر چه سریع تر باید تکلیف کشاورزان مشخص گردد و مصوبه ریاست جمهور اجرا شود.

در زمینه نجات اصفهان از وضع کنونی حق آبه های زاینده رود و و تالاب گاو خونی باید مشخص شود و اصفهان با کشت برنج به دلیل مصرف بالای آب خداحافظی کند و به سوی احیاء و گسترش صنعت گردشگری روی آورد. به همین علت براساس آب باقیمانده باید چیدمان اصفهان را مشخص کرد که نظرات در این زمینه متفاوت است و بین ۱۰ تا ۳۰ درصد در نوسان است اما آنچه مسلم است این که اصفهان باید به سوی احیاء دشت سجزی برود و سبب شود پوشش های گیاهی از بین رفته آن احیاء شوند و فعالیت معادن را متوقف کند .

نبود پوشش گیاهی مناسب در ایجاد چشممه های تولید گردخواک مؤثر است؛ به همین علت اصفهان باید در نوع بارگذاری صنعتی که در حقیقت نیاز به مصرف آب بیش از توان بوم شناسی منطقه دارد تجدید نظر کند و صنایعی که مصرف آب بیش از حد استاندارد دارند به روز کرده یا محل استقرار آنها را تغییر دهد زیرا برخی صنایع به دلیل در نظر نگرفتن استانداردها تا هفت برابر مصرف آب دارند .

هر نوع کشاورزی که راندمان آبی بیش از ۵۰ درصد دارد باید در فرست کوتاه مدت متوقف شود و اصفهان باید با کشت محصولاتی چون برنج خدا حافظی کند زیرا برای تولید هر کیلوگرم برنج ۳ متر مکعب آب مصرف می شود . با تصحیح راندمان آب در بخش صنعت و کشاورزی، اصفهان باید به سوی احیای صنعت گردشگری تاریخی و فرهنگی حرکت کند و آن را به جای صنایع و کشاورزی نامطلوب قرار دهد و مبنای پول سازی آن به جای قطب کشاورزی، جاذبه های گردشگری باشد .

اسفهان می تواند ۲ میلیون گردشگر خارجی را به خود جذب کند با جذب گردشگران خارجی ۵ میلیون شغل ایجاد خواهد شد. علاوه بر آن شرق اصفهان می تواند صادر کننده و تولید کننده انرژی خورشیدی نیز باشد .

اصل داستان این است که با راندمان حدود ۳۵ درصد، کشاورزی صورت می گیرد در صورتی که کشاورزی باید مکانیزه بوده و صنایع بسته بندی به همراه آن وجود داشته باشد و ضایعات کشاورزی به کمتر از ۵ درصد برسد که در اصفهان این اتفاق نیفتاده است به همین دلیل استان اصفهان بهتر است که به تقویت و گسترش صنعت گردشگری روی بیاورد .

عملکرد بخش کشاورزی در جذب سرمایه‌گذاری بسیار ضعیف ارزیابی می شود . در حال حاضر ۶۵ درصد سرمایه‌گذاری در کشور در بخش خدمات، ۳۱ درصد در بخش صنعت و تنها ۴ درصد مربوط به بخش کشاورزی است.

با وجود سهم ۲۳ درصدی این بخش در اشتغال و اختصاص یک پنجم صادرات غیر نفتی و چهار پنجم تولیدات غذایی کشور به بخش کشاورزی متأسفانه کشاورزی به عنوان یکی از بخش‌های فعال اقتصادی در کشور با کمبودهایی نیز رو به رو است .

برای دستیابی به رقم‌های بالای تولید محصولات کشاورزی علاوه بر تلاش برای جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، نگاه کشاورزان باید به صادرات محصولاتشان معطوف شود تا با توجه به ظرفیت‌های موجود بتوانیم تولیدات این بخش را چند برابر کنیم .

هم اکنون ۹۹ درصد کشاورزی در دست بخش خصوصی است برخلاف تصور رایج، بخش کشاورزی پتانسیل اشتغال بسیار زیادی را دارد و با تغیرات در این بخش می‌توان زمینه اشتغال بالایی را فراهم کرد .

از ۳۰۷ قلم صادراتی ۶۹ قلم مربوط به تولیدات کشاورزی است درحالی که متأسفانه کشاورزان بی هدف کار کرده و نگاهی به آینده ندارند و این روزمرگی تنظیم بازار را هم دچار مشکل کرده است .

با وجود تعداد زیاد فارغ التحصیلان کشاورزی، حلقه مفقوده‌ای در تکمیل زنجیره بکارگیری دانش در بخش کشاورزی وجود دارد . هزینه بالای تولید، عدم استفاده صحیح از ابزار و تجهیزات کشاورزی و منابع آبی از دیگر مشکلات بخش کشاورزی است . بخش کشاورزی نیاز به تحول جدی دارد تا با عبور از شیوه‌های سنتی بتوان بر اساس مزیت‌های نسبی عمل کرد و ظرفیت تولید محصولات کشاورزی را با شناسایی بازارهای هدف و فراهم کردن زیرساخت‌های صادراتی بالا برد .

باتوجه به اینکه تأمین بخش عمده‌ای از نیازهای غذایی جامعه توسط کشاورزان صورت می‌گیرد توجه به کشاورزان انگیزه آنها در تولید محصولات کشاورزی را بالا می‌برد .

استان اصفهان با تولید ۴ هزار و ۵۷۵ تن عسل با ۱۰ درصد تولید کشور، در رتبه دهم قرار دارد.

استان اصفهان بیش از حد نیاز، توان تولید عسل دارد این محصول به سایر شهرها از جمله تهران و همچنین کشورهای حوزه خلیج فارس، عراق و لبنان صادر می شود .

حدود ۶۱۰ هزار کندوی پرورش عسل در استان اصفهان وجود دارد، میانگین تولید عسل در شرایط خوب طبیعی در هر کلونی ۷/۵ کیلوگرم است.

یکی از مشکلات صنعت زنبورداری ریسک بالای آن است. اگر شرایط طبیعی مطلوب باشد تولید محصول مناسب خواهد بود، چرا که خشکسالی در حدود ۷۰ تا ۸۰ درصد میزان تولید عسل را کاهش می دهد.

خشکسالی در سال ۸۷ با کاهش میزان تولید هر کندو به ۳ کیلوگرم، صنعت زنبورداری استان حدود ۸۰ درصد دچار خسارت شده است .

در حال حاضر ۳۶۰۰ نفر در صنعت زنبورداری استان اصفهان فعال هستند.

با ۳۰ میلیون تومان می توان در این صنعت اشتغال زایی کرد .

کمبود محسوس سرمایه در بخش کشاورزی از یک سو و عدم سوددهی این بخش از مشکلاتی است که کشاورزی از آن رنج می برد.

براساس مطالعات انجام گرفته شهرستان شهرضا به عنوان پایلوت کشت کشور در برنامه پنج ساله توسعه انتخاب شده است.

یکی از اساسی ترین معیارهای استقلال هر کشور میزان پیشرفت در صنعت کشاورزی است و در این بین هر کشوری که با نگاه علمی به این حوزه وارد شود موفق تر است.

با وجود مصرف ۶ میلیاردمکعب آب در بخش کشاورزی استان اصفهان و همچنین خشکسالی های مداوم، میزان آب موجود کافی است اما نحوه مصرف آب کشاورزی در سطح استان اصفهان بهینه و علمی نیست.

میزان اعتبارات این بخش در سال ۸۹ حدود ۴۰ میلیارد تومان بوده و در سال ۹۰ به رقم ۵۰ میلیارد تومان افزایش یافته و در سال جدید به رقم ۳۰۰ میلیارد تومان رسیده است و انتظار داریم شاهد تجهیز استان اصفهان در بخش آب و خاک طی سال جاری باشیم.

براساس مطالعات انجام گرفته شهرستان شهرضا به عنوان یکی از توانمندترین شهرهای کشور در صنعت کشاورزی مطرح است و بر این اساس به عنوان پایلوت کشت کشور در برنامه پنج ساله توسعه انتخاب شد.

فعالیت های زیربنایی بخش کشاورزی استان به منظور مصرف بهینه آب، نیازمند مبلغ ۳۰۰ میلیارد تومان اعتبار است.

آب یک کالای بسیار با ارزشی است که مردم به آن از هر منظر وابستگی دارند.

دانستن قدر و ارزش آب ضروری است و از این نعمت می بایست برای مصارف صحیح استفاده کرد. ۸۷ درصد آب استان اصفهان در اختیار بخش کشاورزی و ۱۳ درصد نیز در اختیار بخش شرب و صنایع قرار دارد در حوزه زاینده رود نیز مصرف آب در بخش شرب و صنایع ۴۵ درصد و در بخش کشاورزی ۵۵ درصد است.

فروش جوی وارداتی دولتی بیش از ۴۰۰ تومان به دامدار

چرا تولید کننده داخلی فراموش شده است و سفره مردم با گوشت وارداتی رنگین می شود؟ چرا مسئولان به جای واردات جو با ارز دولتی و تحويل به دامدار گوشت قرمز وارد می کنند؟ چرا شرکت پشتیبانی امور دام در واردات علوفه کوتاهی میکنند؟ چرا بر خلاف مصوبه دولت جوی وارداتی با ارز دولتی بیش از ۴۰۰ تومان به دامدار فروخته می شود؟ و چرا های دیگر که بی پاسخی به آن شرایط تولید را بر دامدار سخت تر کرده است.

بی توجهی مسئولان نسبت به خشکسالی و کشتار دام های سبک و سنگین کشور از سال ۸۷ شرایط تولید گوشت قرمز وضعیت آن را به وضعیت فعلی رسانده است.

در حال حاضر مسئولان به جای تامین علوفه گوشت وارد می کنند که این امر باعث می شود به تدریج جمعیت دامی کشور روند نزولی پیدا کند بر اساس آمار وزارت جهاد کشاورزی ۱۵۴ میلیون واحد دامی در کشور وجود داشته که به تدریج به ۱۳۰ میلیون کاهش یافته است.

متاسفانه در سالهای اخیر جمعیت دامهای سبک و دامهای شیری بسیار کاهش یافته که شرکت پشتیبانی امور دام باید در این زمینه پاسخ گو باشند. چرا که هر ساله در واردات علوفه به ویژه جو دامداران با مشکل مواجه بوده اند و این محصول با تاخیر وارد شده و در هر دوره از توکید به اندازه ای کافی وجود نداشته است - از سوی دیگر در سالهای اخیر فقط به کشت و تولید گندم اهمیت داده شده و این امر باعث کاهش کشت جو گردید که خود مشکل تامین علوفه را مضاعف کرده در حالیکه ارز دولت به شرکت پشتیبانی امور دام داده می شود تا علوفه وارد کند. در واردات این نهاده کوتاهی می شود و به جای جو گوشت قرمز وارد کرده اند.

واردات گوشت برای تولید و توسعه دامداریها معزل شده و جای سوال است که چرا باید دامدار و تولید کننده داخلی فراموش و سفره مردم با گوشت وارداتی رنگین شود. در حال حاضر نهاده دامی با ۳ قیمت متفاوت ۴۴۵ تومان ۴۵۵ تومان در اختیار دامداران قرار می گیرد در حالیکه طبق مصوبه دولت جوی وارداتی با ارز دولتی نباید بیش از ۴۰۰ تومان در اختیار دامدار قرار گیرد.

در حال حاضر قیمت جهانی هر تن جو ۲۸۰ دلار است که این محصول کیلویی ۳۲۰ تومان وارد کشور می شود که با احتساب کرایه حمل به کیلویی ۳۶۰ تومان می رسد لذا باید جو با قیمت ۴۰۰ تومان در اختیار دامدار قرار گیرد که متاسفانه اینگونه نیست و هر کیلو جو در کمترین قیمت ۴۴۵ تومان فروخته می شود.

چالش‌های صنعت دامپروری فرسوده بودن سیستم‌های موجود است

از جمله مشکلات صنعت دامپروری استان اصفهان فرسوده بودن سیستم‌های موجود است. سال ۸۷ در استان اصفهان میانگین سالانه یک هزار و ۲۰۰ هکتار سامانه نوین آبیاری اجرا شده است. در سال‌های ۸۸ و ۸۹ ۱۱ هزار هکتار عملکرد داشتیم که در سال جاری نیز یک برنامه ۲۰ هزار هکتاری در زمینه راندمان آب در بخش کشاورزی در دست اقدام است. این استان با تولید بیش از ۱۳۷ هزار تن تولید گوشت مرغ بیش از ۹۶ درصد گوشت کشور را به خود اختصاص داده است.

۱.۷ میلیون تن مواد پرتوئینی در کشور تولید می‌شود که ۱۳۰ هزار تن آن به اصفهان اختصاص دارد. حدود ۳۰۰ میلیون قطعه ماهی‌های زینتی در کشور تولید شده که سهم استان اصفهان در این زمینه بیش از ۴۰ میلیون قطعه است و رتبه نخست کشور را به خود اختصاص داده است.

در زمینه عسل، تولید این محصول در کشور سالانه حدود ۴۵ هزار تن عسل تولید می‌شود که سهم استان اصفهان در سال‌های نرمال در تولید این محصول ۴۰ هزار و ۲۰۰ تن است و رتبه سوم کشوری را به خود اختصاص داده است.

استان اصفهان با تولید بیش از ۷۶۰ تن ماهی‌های گرمابی در استخرهای ذخیره آب کشاورزی رتبه نخست کشور را به خود اختصاص داده است.

از جمله چالش‌های بخش کشاورزی استان، پایین بودن مکانیزاسیون در صنعت دامپروری، فرسوده بودن سیستم‌های موجود، عدم استفاده کامل از مزایای بیمه در زیر بخش‌های مختلف دامپروری با توجه به پرداخت یارانه قابل ملاحظه توسط دولت است.

عدم وجود بازارچه‌های عرضه مستقیم محصولات توسط تشكّل‌های تولیدی، عدم تعیین قیمت محصولات توسط نظام‌های صنفی، روند کند استفاده از علوم و تکنولوژی و یافته‌های تحقیقاتی موجود در بخش دام و طیور و بالا بودن قیمت علوفه‌های خشبي و نهاده‌های دامی در کشور و استان به دلیل وجود خشکسالی‌های سال‌های اخیر از دیگر مشکلات صنعت دامپروری است.

از دیگر مشکلات این صنعت، نوسان قیمت نهاده‌های وارداتی، بالا بودن موارد بیوسکوریتی و بهداشتی و رعایت موارد قرنطینه‌ای برای جلوگیری از بیماری‌ها و تلفات بالا و کمبود تحقیقات کاربردی به صورت ویژه در ارتباط با مشکلات زیبورداری کشور و استان است.

آینده نامعلوم کارشناسان کشاورزی

در حالی هر روز شاهد افزایش ظرفیت پذیرش رشته‌های کشاورزی هستیم که فارغ التحصیلان این رشته بیشترین تعداد آمار بیکاران تحصیل کرده را به خود اختصاص داده اند.

این در حالی است که تعداد زیادی از باغات کشور در استان اصفهان قرار دارد اما متأسفانه این باغ‌ها با سیستم‌های کشاورزی سنتی اداره شده و کشاورزان اصفهانی کمتر با سیستم‌های کشاورزی نوین و مکانیزه و مزایای بکارگیری آن آشنایی دارند.

به کارگیری فارغ التحصیلان کشاورزی در راستای توسعه کشاورزی استان و به روز کردن این دانش در اصفهان می‌تواند تاثیر بسزایی در اقتصاد منطقه داشته باشد.

دانش آموختگان کشاورزی در حالی بیشترین آمار بیکاری را در بین فارغ التحصیلان دانشگاهی به خود اختصاص می‌دهند که خلاء وجود آنها در بهسازی وضعیت کشاورزی استان به خوبی مشاهده می‌شود.

آبیاری یکی از شاخه‌های رشته کشاورزی است که استفاده از فارغ التحصیلان این رشته می‌تواند تاثیر بسزایی در حل مشکل کم آبی استان اصفهان داشته باشد.

در حال حاضر باغات و مزارع استان اصفهان از آبیاری سنتی استفاده می‌کنند که در این روش دو سوم آب هدر می‌رود.

با توجه به خشک و کم آب شدن بسیاری از منابع آب استان و افت شدید سطح آبهای زیرزمینی و نیز هدر رفت حجم عظیمی از آب در بخش کشاورزی به نظر می رسد بکارگیری کارشناسان آبیاری و استفاده از روش های آبیاری مکانیزه می تواند مشکل کم آبی استان را تا حد زیادی مرتفع کند.

اما کارشناسان کشاورزی آبیاری پس از اتمام تحصیلات خود هر حرفه ای را تجربه کرده اند غیر از حرفه های مرتبط با رشته خود این مسئله برای سایر رشته های کشاورزی هم تسری دارد.

نقش سازمانهای مرتبط کشاورزی با اشتغال مبهم است.

کشاورزی در ایران جایگاه خود را پیدا نکرده است و به همین لحاظ دیدگاه مناسبی در خصوص کارشناسان کشاورزی در جامعه وجود ندارد.

اساس زندگی بشر بر مبنای کشاورزی است و اگر دیدگاه ها در این خصوص تغییر کند بسیاری از مشکلات بر طرف می شود.

در حال حاضر به جای استفاده از کارشناسان کشاورزی در امور مرتبط، از فارغ التحصیلان رشته های دیگر استفاده می شود به عنوان مثال در جایی که یک مهندس آبیاری چاره کار است از فارغ التحصیلان عمران استفاده می شود یا در زمان نیاز به کارشناس ماشین آلات کشاورزی افراد به سراغ دانش آموختگان مکانیک می روند و این اجحافی است که در حق کارشناسان کشاورزی می شود.

متاسفانه در حال حاضر کشاورزان نیز به دلیل عدم آگاهی از مزایای کشاورزی مکانیزه از این امر روی گردان هستند اما اگر دانش آموختگان کشاورزی در این عرصه وارد شوند هم مشکل اشتغال این قشر بر طرف می شود و هم به دلیل افزایش کمیت و کیفیت محصولات کشاورزی، سود بیشتری عاید کشاورزان خواهد شد.

کشاورزی اصفهان با علم خاکشناسی بیگانه است.

علم خاکشناسی برای بسیاری از افراد جامعه ناشناخته است و این در حالی است که اگر این علم به خوبی برای کشاورزان معرفی شود بسیاری از مشکلات کشاورزی استان از بین می رود.

در واقع کارشناس کشاورزی با آزمایش و بررسی خاک مزارع بهترین کاربرد را برای خاک تعیین کرده و از این طریق تولید محصول را چند برابر می کند.

کارشناس کشاورزی با بررسی هایی که انجام می دهد معایب خاک را تشخیص داده و راه کارهای علمی و موثری را برای اصلاح و بهبود کیفیت خاک معرفی می کند.

این کارشناسان با روش های علمی میزان کود مورد نیاز مزارع را بررسی کرده و به کشاورزان پیشنهاد می دهند. این امر می تواند از استفاده بی رویه از کودهای شیمیایی و سم شیمیایی که معضل کنونی کشاورزی اصفهان است جلوگیری کرده و آثار سوء مصرف آنها را کاهش دهد اما با وجود این پتانسیل در استان اکثر کارشناسان این رشته خانه نشین هستند و از سوی دیگر کشاورزان با مشکل مواجه هستند.

بررسی هدفمند کردن یارانه ها بر بخش کشاورزی

بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی در محصول ناخالص داخلی طبق آمار ارایه شده توسط مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۶ سهم ۱۱/۲ درصد و از میان شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بدون در نظر گرفتن کارگران فصلی ۲۲/۸ درصد را به خود اختصاص داده است.

از مجموع ۳/۴۷ میلیون واحد بهره بوداری در کشور حدود ۸۶/۷ درصد آنها را واحدهای زیر ۱۰ هکتار تشکیل داده و متوسط اندازه واحدهای زیر ۱۰ هکتار طی سالهای مورد بررسی کاهش یافته است و میانگین کل کشور نیز طی این دوره از ۶/۰۵ به ۵/۰۷ هکتار رسیده است.

بنا به گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس بیش از ۹۰ درصد آب کشور در بخش کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرد که اگر تنها راندمان کاربردی آب در این بخش به میزان پنج درصد افزایش یابد، مقدار آب صرفه جویی شده معادل با کل نیاز بخش‌های دیگر خواهد بود.

آمارها همچنین ما را مجبور به پذیرش دو واقعیت می‌کند، یکی این که سرانه دستیابی به زمین در بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران اندک است (۷/۰ هکتار) و این در حالی است که این میزان در کشورهای توسعه یافته ۹/۶۵ هکتار است.

حال با افزایش رو به انجرار جمعیت و نیاز این جمعیت به تامین غذا، کاهش سرانه زمین بوای هر شاغل کشاورزی و گسترش خرده مالکی در کشور، وضعیت رویه گزار از اقتصاد معیشتی، سهم بالای مصرف آب در بخش کشاورزی و افزایش نرخ بیکاری در میان شاغلان بخش و بالطبع افزایش مهاجرت ازروستاها به شهروها شکاف وسیع مطالعه در افزایش بهره وری عوامل این بخش را واضح می‌سازد.

وضعیت تخصیص یارانه ها در بخش کشاورزی:

در بخش کشاورزی دو پارامتر مهم وجود دارد. قیمت انرژی و آب بسیار اهمیت دارد. اگر یارانه انرژی یکباره حذف شود بر اساس بررسی مرکز پژوهش‌های مجلس تورمی بالای ۵۰ درصد رقم خواهد خورد. در چنین حالتی قیمت های تولید به شدت افزایش پیدا خواهد کرد و بر این اساس عدم رقابت پذیری شکل خواهد گرفت. به عبارت ساده‌تر حذف یکباره یارانه انرژی یعنی عدم رقابت پذیری و قیمت تمام شده فوق العاده بالا.

به طور کلی یارانه (subsidy) بهایی است که دولتها برای رساندن کالا و خدمات به دست مصرف کننده به قیمت ارزان‌تر و حمایت از توان رقابت تولیدکنندگان پرداخت می‌کند.

بررسی نظام یارانه کالاها و خدمات کشورمان نشان می‌دهد که برخلاف بسیاری از کشورها، سهم عمدۀ یارانه‌ها را "یارانه مصرفی" تشکیل می‌دهد. در حالی که در بخش کشاورزی پرداخت مستقیم دولت بابت یارانه کود شیمیایی در سال ۱۳۸۳ معادل ۶۵۰ میلیارد ریال بوده، پرداخت یارانه خرید گندم ۱۴,۰۴۹/۸ میلیارد ریال بوده است. در دهه‌های اخیر نیز به برکت افزایش درآمدهای نفتی، یارانه غذا از رشد قابل ملاحظه‌های برخوردار بوده و از ۵/۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۵۲ به ۳۱,۹۰۱/۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۴ افزایش یافته که رشد سالانه‌ای معادل ۳۲ درصد را نشان می‌دهد.

اعطای یارانه بدون هیچ قید و بندی موجب بروز مشکلاتی نظیر افزایش هزینه های دولت، ناکارایی و فساد نظام توزیع و افزایش ضایعات می شود. بیشتر کشورهایی که پرداخت یارانه را به صورت فرآگیر انجام می دادند از دهه ۱۹۸۰ به دلایل مختلفی چون پرهزینه بودن یارانه فرآگیر در اثر رشد جمعیت و افزایش قیمت مواد غذایی، ناکارایی نظام توزیع دولتی و اثرات منفی کنترل قیمت محصولات بر تولیدکنندگان محصولات یارانه ای اقدام به هدفمند کردن یارانه ها کردند است.

یارانه تخصیص داده شده به بخش کشاورزی طبق قانون بودجه سال ۱۳۸۸ مبلغ ۸۵۵۰ میلیارد ریال به نهاده های کود شیمیایی، بذر، نهال، تراکتور، کمباین، بھینه سازی در مصوف سموم ودفع آفات نباتی و کود شیمیایی، تامین وجوه اداره شده جهت توسعه فعالیتهای کشاورزی، توسعه خدمات بهداشتی درمانی دامهای عشاپری و روستایی، خوارک دام و اصلاح نژاد دام روستایی، واکسن دام، سموم و مواد ضد عفونی کننده، مواد بیولوژیک و خدمات هوایی ویژه است.

مشاهده می شود که یارانه های تولیدی بخش طی سالهای ۱۳۸۱-۱۳۸۴ روند افزایشی داشته ولی برای سال ۱۳۸۵ دچار کاهش شده است. مشاهده می شود روند تغییرات یارانه تولیدی بخش کشاورزی در مقایسه با یارانه پرداختی برای مصرف کنندگان از سال ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۳ در حال کاهش بوده است ولی از سال ۱۳۸۳ تا سال ۱۳۸۵ فاصله به تدریج کاهش می یابد، به عبارت دیگر طی سالهای اخیر یارانه پرداختی برای مصرف کنندگان دچار افزایش چشمگیری شده است و این در حالی است که یارانه تولیدی برای بخش کشاورزی (علی رغم اهمیت بخش کشاورزی به عنوان زیربنای توسعه کشور) با افزایش بسیار کندی همراه بوده است.

بخشهای حمل و نقل و خانگی و صنعت که به ترتیب با ۴۴/۷ و ۲۵/۷ و ۱۶ درصد سهم از ارزش مصرف حاملهای انرژی را به خود اختصاص داده اند و به عنوان پر مصرفترین بخشها کشور شناخته می شوند و بخش کشاورزی کمترین هزینه یارانه های حاملهای انرژی را به خود اختصاص داده است.

بخش کشاورزی از حاملهای انرژی به بهترین صورت استفاده می کند به طوری که طبق آمارهای ارایه شده میزان مصرف انرژی در بخش کشاورزی در طی سالهای ۱۳۷۷ الی ۱۳۸۵ رشدی معادل ۱/۳ درصد داشته در حالیکه در طی همین مدت زمانی رشد سالیانه کل مصرف انرژی کشور ۵/۵ درصد رشد داشته است. لذا ما شاهد رشد بهره وری و استفاده بھینه از انرژی به صورت چشمگیری در بخش کشاورزی نسبت به سایر صنایع کشور هستیم.

بخش کشاورزی تنها با استفاده از ۷/۳ درصد از کل یارانه های حاملهای انرژی کشور توانسته است به خوبی زمینه ساز خودکفایی در بسیاری از محصولات استراتژیک و غذایی کشور را فراهم کند و در صورت حذف این یارانه ها در بخش ما شاهد رشد شدید قیمتنهای مواد غذایی و کشاورزی در سطح جامعه خواهیم بود. به صورتی که در کل هزینه تولید محصولات زراعی و باگی از دو تا ۷۵ درصد افزایش و در محصولات دامی بین ۴۶ تا ۷۶ درصد افزایش را در هزینه های تولیدی خواهیم داشت که این ارقام با توجه به هزینه های به بازاررسانی و فرآوری محصولات کشاورزی ارقامی به مراتب بسیار بیشتر از ارقام فوق خواهد بود.

با حذف ۷/۳ درصد از کل یارانه های حاملهای انرژی در بخش کشاورزی محصولات تولیدی خاصیت رقابت پذیری با محصولات خارجی را از دست داده و انگیزه های تولیدی و خودکفایی در بخش کشاورزی از بین می رود این در

حالیست که تعریفهای فعلی امکان حفاظت از تولیدات کشاورزی کشور را فراهم نمی‌آورد و لازم است برای اجرای طرح تحول اقتصادی شگرفی از جمله شناور شدن نرخ ارز اجرا شود.

بنا بر اهمیت بخش کشاورزی و آسیب پذیری روستاییان یارانه‌ها باید به تدریج در این بخش کاهش یافته و نقدی کردن آن باید به صورت مرحله‌ای آغاز شده و در مراحل بعد به کالاهای اساسی بررسد زیرا بخش کشاورزی به دلایل مختلف از جمله امنیت غذایی به زمان بیشتری برای تطابق با شرایط جدید نیاز دارد و باید با دیگر بخشها به صورت یکسان نگریسته شود با توجه به تحقیقات انجام شده درباره وضعیت کشاورزی (با توجه به شرایط اقلیمی و خشکسالی) اگر در سه سال آینده بارندگی مناسبی در کشور باشد هدفمند کردن یارانه‌ها باید با دو سال تأخیر نسبت به سایر بخشها انجام شود و پس از آن اجرایی کردن آن به تدریج در دوره ای پنج ساله صورت پذیرد. لذا در صورت حذف یارانه‌های انرژی در بخش کشاورزی باید مابه التفاوت نرخهای جدید با گذشت حاملهای انرژی از محل ۳۰ درصد یارانه‌های در اختیار دولت به صورت نقدی و یا کمکهای بلاعوض در اختیار بخش قرار گیرد تا شرایط ادامه فعالیت برای بخش کشاورزی فراهم باشد در این صورت پیشنهاد می‌شود با شناسایی واحدهای فعال کشاورزی نسبت به صدور کارت‌های اعتباری برای کشاورزان و واحدهای تولیدی کشاورزی آغاز شود. حمایت از تولیدکنندگان و تولید که منجر به افزایش حجم تولید و کاهش هزینه تولید و قیمت تمام شده و افزایش بهره وری خواهد شد و در نهایت افزایش رفاه مصرف کنندگان را در پی خواهد داشت. این عمل با اجرای سیاستهای اصولی حمایت از کشاورزان همانند توجه به حجم اعتبارات بانکی مورد نیاز بخش کشاورزی (یعنی تنها ۷/۳ درصد یارانه‌های حاملهای انرژی) و استقرار نظام چرخه بهره برداری بر اساس سن ویژه ارتقای بهره وری در بخش صورت می‌گیرد. باید توجه کرد که بانک تخصصی بخش کشاورزی که بانک کشاورزی است در صورت افزایش هزینه‌های تولید در بخش کشاورزی توان تامین نقدینگی واحدهای کشاورزی که گاهی تا ۷۰ درصد رشد هزینه‌های تولیدی را در آینده خواهند داشت را نداشته و احتیاج به افزایش سرمایه و قرار گرفتن بودجه‌های بیشتر در آینده را دارد که از اکنون باید به تامین آن اندیشید. ایجاد اعتباری در ردیف بودجه سالیانه کشور جهت تخصیص کمکهای بلاعوض در بخش کشاورزی برای بالا بردن سطح بهره وری در بخش و نوسازی ماشین آلات نو و کم مصرف. حمایت از صنعت وابسته به کشاورزی همانند تولید وسایل و ادواء مدرن کشاورزی که به کمترین میزان انرژی کار کرده و تولید انبوه آن به جهت جایگزینی با وسایل و ادواء قدیمی کشاورزی که غالباً پر مصرف بوده و یکی از دلایل افزایش قیمت تمام شده محصولات کشاورزی است. می‌توان پیش‌بینی کرد که اگر قانون هدفمند کردن یارانه‌ها هوشیارانه اجرا نشود در سال‌های آینده توان رقابت و صادرات محدود بخش کشاورزی از بین برود. البته اگر کشاورزان تولید را رها نکنند. اگر قانون هدفمند کردن یارانه‌ها اجرا شود به دلیل نقدینگی محدود بخش کشاورزی و عدم تامین حداقل نقدینگی از طرف سیستم بانکی تولید ضربه خواهد خورد و در چنین شرایطی عده‌ای تولید را رها خواهند کرد. از سوی دیگر باید این به این موضوع توجه کرد که اگر منابع مالی هم تامین شود قیمت‌ها به شدت افزایش خواهد یافت. در شرایط حال حاضر به دلیل قیمت بالای کالاهای داخلی ما قادر به رقابت با کالاهای خارجی نیستند. با افزایش قیمت‌ها این توان موجود به طور کامل از دست خواهد رفت. زیرا در حال حاضر اغلب عمدۀ فروشی قیمت‌های داخل از عمدۀ فروشی کالاهای داخلی ارزانتر است و وقتی قانون اجرا شود قیمت عمدۀ فروشی که تحت تاثیر قیمت تمام شده است رشد بیشتری می‌کند و کشاورزی ما را از چرخه رقابت حذف می‌کند.